

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΝΟΣ ΧΡΟΝΟΥ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΥΠΕΘΟ -

(ΙΟΥΝΙΟΣ 1985 - ΙΟΥΝΙΟΣ 1986)

1. Στα μέσα του 1985, οι οικονομικές εξελίξεις παρουσίασαν σημαντικές διαφοροποιήσεις από τους αρχικούς στόχους που είχαν τεθεί στην αρχή του έτους, διαφοροποιήσεις που εντοπίστηκαν κυρίως στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, στα ελλείμματα του Δημοσίου και στον πληθωρισμό.

Οι σημαντικές αποκλίσεις που σημειώθηκαν οφείλονται κυρίως στα χρόνια διαδραστικά προβλήματα της οικονομίας που είχαν ως αποτέλεσμα την έξαρση των βασικών μακροοικονομικών ανισορροπιών, αλλά και στην επίδραση εξωγενών παραγόντων, όπως η ταξιδιωτική εδραίωση των Η.Π.Α. που επηρέασε τις συναλλαγματικές εισπράξεις από τον τουρισμό κατά 200-300 δολάρια.

Αντιμετωπίζοντας αυτή την σοβαρή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης, ξεκίνησε τον περασμένο Οκτώβριο το Διετές Πρόγραμμα Σταθεροποίησης και Εξυγίανσης της οικονομίας.

2. Το Διετές αυτό Πρόγραμμα αποτελείται από τα παρακάτω μέτρα :

- Αύξηση εφάπαξ υποτίμηση της δραχμής κατά 15%.
- Τροποποίηση του συστήματος Αυτόματης Τιμωριθμικής Αναπροσαρμογής, με βάση την προβλεπόμενη εξέλιξη των τιμών στο επόμενο τετράμηνο και αφαίρεση της επίπτωσης του εισαγόμενου πληθωρισμού.
- Νομοθετική καθιέρωση ως ανώτατου ποσοστού αύξησης των αποδοχών του ποσοστού που προκύπτει από την τροποποιημένη ΑΤΑ, για το 1986 και το 1987.
- Εκτακτη εφάπαξ εισφορά επί των κερδών των επιχειρήσεων και ελευθέρων επαγγελματιών.
- Αύξηση των αγροτικών τιμών σε επίπεδα χαμηλότερα από τον επιδιωκόμενο πληθωρισμό.
- Άσκηση ελέγχου τιμών, ιδιαίτερα στον τομέα των εισαγωγών.
- Μείωση του συνολικού ελλείμματος του δημόσιου τομέα, ως ποσοστού του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, κατά τέσσερις μονάδες σε σύγκριση με το 1985.
- Καθιέρωση, προσωρινά, για ένα ευρύ φάσμα εισαγωγών, της υποχρεωτικής κατάθεσης προκαταβολών στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Η πράγματι αυστηρή εισοδηματική πολιτική, που αποτελεί συστηματικό στοιχείο του Προγράμματος, θα έχει ευεργετικά αποτελέσματα, τόσο στη συγκράτηση των εισαγωγών, όσο και στη συγκράτηση του κόστους των εγχώριων προϊόντων. Ο υπολογισμός της ΑΤΑ με βάση τον προβλεπόμενο πληθωρισμό (αντί του πληθωρισμού του προηγούμενου τετραμήνου), θα σπάρει τον φαύλο κύκλο της αναπροσθόδευσης των τιμών μέσω της αύξησης του κόστους εργασίας, το οποίο με το προηγούμενο σύστημα της ΑΤΑ, απορροφούσε οποιεσδήποτε προηγούμενες αυξήσεις τιμών. Παράλληλα, με την αφαίρεση του εισαγόμενου πληθωρισμού από την ΑΤΑ, μία αύξηση των τιμών των εισαγόμενων πρώτων υλών θα επιδρά στο κόστος παραγωγής μόνο κατά τρόπο άμεσο (μέσω του κόστους των πρώτων υλών) και θα αποφευχθεί η έμμεση επίδραση της (μέσω της ενσωμάτωσής της στο κόστος εργασίας). Η νέα όμως εισοδηματική πολιτική δεν περιορίζεται μόνο στη συγκράτηση της αμοιβής της εξαρτημένης εργασίας. Παράλληλα με την ευρεία προοδευτική εισφορά επί των κερδών των ανωνύμων εταιρειών και των εισοδημάτων των αυτοαπασχολούμενων, η αυστηρή εισοδηματική πολιτική καλύπτει όλες τις κατηγορίες εισοδημάτων.

3. Οι οικονομικές εξελίξεις των τελευταίων μηνών δεν αποκλίνουν από τους στόχους του σταδιακοποιητικού προγράμματος και έχουν ήδη αρχίσει να διαφαίνονται τα πρώτα ευνοϊκά αποτελέσματα από την εφαρμογή των μέτρων. Δεν κρίθηκε, μέχρι τώρα, αναγκαία η λήψη συμπληρωματικών διορθωτικών μέτρων για να πραγματοποιηθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί.

Η διατήρηση του ελλείμματος του προϋπολογίου τρεχουσών συναλλαγών σε υψηλό επίπεδο στους δύο τελευταίους μήνες του 1985, οφείλεται σε σημαντικό βαθμό, σε έκτακτους παράγοντες και ιδιαίτερα στη συνέχιση των κερδοσκοπικών τάσεων στην οικονομία, που συνέβαλαν στην επίσπευση εισαγωγών και παρακράτηση συναλλαγματικών εισπράξεων στο εξωτερικό. Οι τάσεις αυτές πρέπει να ερμηνευθούν κάτω από τις συνθήκες της φημολογίας που καλλιεργήθηκε κατά την περίοδο αυτή και προσδοκίες τις προσδοκίες για νέα υποτίμηση της δραχμής. Οι παράγοντες αυτοί ήταν παροδικοί και έχουν ήδη εκλείψει.

Η ετήσια ετήσια έξαρση της καταναλωτικής δύναμης, μετά τα μέτρα της 11.10.85, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της εθνικής ιδιωτικής κατανάλωσης το 1985 κατά 2,9% σε σταθερές τιμές. Αντίθετο, η δημόσια κατανάλωση, μετά τα μέτρα, παρουσίασε σημαντική επιβράδυνση με αποτέλεσμα ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της να διαμορφωθεί στο 2,2%.

Τα μέτρα σταθεροποίησης προβλέπεται να οδηγήσουν σταδιακά στην μείωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών σύμφωνα με τις προβλέψεις. Η μείωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών κατά το 1986, θα προέλθει, εν μέρει, από την επιβολή των υποχρεωτικών προκαταβολών στις εισαγωγές.

Συγκρίνοντας τις εγκρίσεις για εισαγωγές που αντιστοιχούν στις προκαταβολές που κατατέθηκαν στην Τράπεζα της Ελλάδος μέχρι το τέλος Σεβρουαρίου με τις αντίστοιχες εγκρίσεις την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους, προκύπτει μείωση των εισαγωγών που υπόκεινται στο μέτρο των υποχρεωτικών προκαταβολών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος στο δίμηνο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου το έλλειμμα του Ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε κατά 33,8% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 1985.

Το μεγαλύτερο μέρος της βελτίωσης αυτής προήλθε από το ισοζύγιο καυσίμων και από την αύξηση των καθαρών εισπράξεων από την ΕΟΚ. Η βελτίωση αυτή θα πρέπει να αποδοθεί τόσο στη διεθνή συγκυρία που είχε ως αποτέλεσμα την πτώση της τιμής του πετρελαίου, όσο και στην εφαρμογή της δέσμης των σταθεροποιητικών μέτρων.

Αλλά η μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών θα προέλθει τελικά από τον έλεγχο των παραγόντων που βοήθουν στη ρίζα των σημερινών ανισορροπιών, δηλαδή από την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων και από τον περιορισμό της υπερβάλλουσας εσωτερικής ζήτησης που επηρέασε δυσμενώς την πορεία των εισαγωγών. Το κόστος εργασίας στην Ελλάδα σε σχέση με το αντίστοιχο κόστος στις ανταγωνίστριες χώρες - που είναι ασφαλέστερος δείκτης της ανταγωνιστικότητας μακροχρόνια από ότι οι σχετικές τιμές - μετά από διόρθωση για τις μεταβολές στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, δείχνει σημαντική

βελτίωση μετά τον Οκτώβριο του 1985 και η βελτίωση αυτή αναμένεται ότι θα έχει ευνοϊκές επιπτώσεις στις εισαγωγές και στις εξαγωγές στους αρμούς προσεχείς μήνες.

Είναι αυτονόητο, ότι το ευνοϊκότερο διεθνές περιβάλλον θα διευκολύνει επίσης την επίτευξη του στόχου αυτού. Οι τιμές του πετρελαίου εμφανίζουν σημαντική πτώση από τον περασμένο Δεκέμβριο. Ευνοϊκές θα είναι επίσης οι επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών από τη διαφαινόμενη μείωση των επιτοκίων διεθνώς και τη σημαντική μείωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του δολλαρίου απέναντι στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα και στα άλλα νομίσματα.

Η πληθωριστική έξαρση που εκδηλώθηκε στους τελευταίους μήνες του 1985, προκλήθηκε βασικά από την υποτίμηση της δραχμής και την παράλληλη αναπροσαρμογή των τιμολογίων των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών που ήταν απαραίτητη για την μείωση των διαχειριστικών τους ελλειμμάτων. Η ένταση των τελευταίων αυτών παραγόντων υποχώρησε μετά τον Δεκέμβριο με αποτέλεσμα ο ρυθμός πληθωρισμού να παρουσιάσει στους δύο πρώτους μήνες του 1986 σαφή σημεία επιβράδυνσης.

Η διαδικασία αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού έχει ήδη αρχίσει. Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντικό, ότι, στο δίμηνο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε μόνο κατά 1,6% έναντι ανόδου 2,1% στο αντίστοιχο δίμηνο του 1985. Η επιβράδυνση της αύξησης των τιμών αναμένεται να συνεχιστεί και τους προσεχείς μήνες με αποτέλεσμα ο στόχος του 16% μέσα στο 1986 να θεωρείται εφικτός.

4. Οι ρυθμίσεις που συμφωνήθηκαν με την Κοινότητα

11. Μετά την εξαγγελία του Προγράμματος Σταθεροποίησης, ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας, με επιστολή του της 14/10/85 προς τον Πρόεδρο της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων Ζάκ Ντελόρ, γνωστοποιούσε στην Κοινότητα ότι η Ελλάδα προσφεύγει στις "ρήτρες διασφάλισης" των άρθρων 108 και 109 της Συνθήκης της Ρώμης. Η προσφυγή κρίθηκε αναγκαία, λόγω της αιφνίδιας κρίσης που εμφανίστηκε στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας μας κατά την

Διάρκεια του τρίτου τετραμήνου του 1985.

Το βασικό πρόβλημα που αντιμετώπιζε η Ελληνική Οικονομία ήταν η μεγάλη ελλείμματα του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών. Βραχυχρόνια, ένας τρόπος αντιμετώπισης και μείωσης του ελλείμματος αυτού είναι η λήψη μέτρων για τον περιορισμό των εισαγωγών. Ετσι αποφασίστηκε να εφαρμοσθεί για κάποιο χρονικό διάστημα το σύστημα των χρηματικών προκαταβολών για τις εισαγωγές. Καθορίστηκαν λίστες προϊόντων σύμφωνα με τις οποίες οι εισαγωγείς έχουν την υποχρέωση να καταβάλλουν είτε το 40% είτε το 80% της αξίας των εισαγομένων προϊόντων σε εξάμηνη άτοκη κατάθεση στην Τράπεζα Ελλάδος. Η Κοινότητα συμφώνησε στην εφαρμογή του μέτρου αυτού για όσο χρονικό διάστημα θα είναι αναγκαίο. Οι λίστες των χρηματικών προκαταβολών θα εξετάζονται από την Ελληνική Κυβέρνηση και την Επιτροπή της ΕΟΚ κάθε τρίμηνο για να ερευνηθεί από κοινού η αποτελεσματικότητά του μέτρου.

ii) Ένα άλλο θέμα που συμφωνήθηκε με τη Κοινότητα είναι η συνέχιση για ένα ακόμα χρόνο, δηλαδή μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου του 1986, του καθεστώτος των αποφάσεων 1574/1/70 και 350/82 της Νομισματικής Επιτροπής που σύμφωνα με την Π.Π της Ελλάδος στην Κοινότητα έπρεπε να είχαν καταργηθεί από το 1981. Η Επιτροπή της ΕΟΚ θεωρούσε ότι οι αποφάσεις αυτές ήταν αντίθετες με το Κοινοτικό Δίκαιο. Αντίθετα, η Ελλάδα υποστήριζε ότι οι εξαγωγικές ενισχύσεις που δίνονταν με βάση τις δύο παραπάνω αποφάσεις, είναι επιστροφές των διάχυτων εμμέσων φορολογικών επιβαρύνσεων των Ελλήνων εξαγωγέων (που, εν μέρει, οφείλονται στην μη εφαρμογή του φόρου Προστιθέμενης Αξίας).

iii) Άλλη ρύθμιση που συμφωνήθηκε με την Κοινότητα είναι η αναβολή για ένα ακόμα χρόνο της εφαρμογής του φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ). Ετσι ενώ είχαμε την υποχρέωση να εφαρμόσουμε τον ΦΠΑ από την 1η Ιανουαρίου 1986, ο ΦΠΑ θα εφαρμοστεί στην 1η Ιανουαρίου 1987. Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι η εφαρμογή του ΦΠΑ θα απλουστεύσει το δαιδαλώδες σύστημα έμμεσης φορολογίας που ισχύει στην Ελλάδα. Όμως η αναβολή της εφαρμογής του ΦΠΑ σημαίνει ότι θα μας δοθεί περισσότερος χρόνος για να ολοκληρωθούν

οι προετοιμασίες για την εισαγωγή του ΕΠΑ στο φορολογικό μας σύστημα. Το νομοσχέδιο για τον ΕΠΑ έχει ήδη κατατεθεί στην Βουλή. Σύμφωνα με αυτό ο ΕΠΑ θα αντικαταστήσει το μεγαλύτερο μέρος των έμμεσων φόρων και θα έχει τρεις συντελεστές, το ύψος των οποίων θα καθορισθεί αργότερα.

iv) Μια άλλη εκκρεμότητα που ρυθμίστηκε αφορά στα κρατικά μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα. Με την λήξη της μεταβατικής περιόδου η Ελλάδα είχε την υποχρέωση να καταργήσει τα κρατικά μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα. Τέτοια μονοπώλια ήταν του αλατιού, των τσιγάρων, του φωτιστικού πετρελαίου, των σπρίτων (που ήδη είχε καταργηθεί), της κάβιας σμύδας και του τοιγαρόχαρτου.

Με προεδρικό διάταγμα που υπογράφηκε στις αρχές Ιανουαρίου καταργήθηκαν τα κρατικά μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα. Παράλληλα, με τον νόμο που ψηφίστηκε στο τέλος του 1985, άρχισε η σταδιακή απελευθέρωση της αγοράς πετρελαίου και έτσι ρυθμίζεται και η εκκρεμότητα του κρατικού μονοπωλίου των προϊόντων πετρελαίου.

v) Τέλος, ρυθμίστηκαν ορισμένα θέματα που αφορούσαν στην κίνηση κεφαλαίων. Σύμφωνα με την Π.Π έπρεπε, μέχρι το τέλος 1985, να απελευθερωθεί η κίνηση κεφαλαίων προς και από την χώρα μας.

Με το προεδρικό διάταγμα που υπογράφηκε τον Απρίλιο απελευθερώνεται η κίνηση κεφαλαίων μόνο για τους κατοίκους ΕΟΚ, ενώ για την κίνηση κεφαλαίων των κατοίκων της Ελλάδας προς το εξωτερικό επιτεύχθηκε η παράταση της μεταβατικής περιόδου για 3 ακόμα χρόνια δηλαδή μέχρι τις 22 Νοεμβρίου 1988 με δικαίωμα ανανέωσης των περιορισμών για κατοίκους της Ελλάδας, αν και αυτό κριθεί τότε σκόπιμο.

vi.) Στις διατάξεις του άρθρου 108 της Συνθήκης της Ρώμης προβλέπεται η δυνατότητα παροχής "αμοιβαίας συνδρομής" της Κοινότητας στο Κράτος μέλος που προσφεύγει τις ρήτρες διασφάλισης του άρθρου. Έτσι η Ελλάδα, μετά από σχετικές διαπραγματεύσεις, πήρε δάνειο ύψους 1750 εκατ. Ε.Κ.Μ. Το δάνειο, σύμφωνα με τη σχετική συμφωνία χορηγείται σε δύο ισόποσες δόσεις. Ήδη η χώρα μας πήρε την πρώτη δόση σε τέσσερα τμήματα τον Ιανουάριο το 1986 με όρους που είναι ιδιαίτερα ευνοϊκοί. Η δεύτερη δόση των 875 εκατ. Ε.Κ.Μ. καταβλήθει

στις αρχές του 1987.

ντι) Με την προσυγή της Ελλάδας και τις ρυθμίσεις που επιτεύχθηκαν στην ουσία παρατείνεται η μεταβατική περίοδος που προβλέπεται από την Ε.Π. Έτσι, σε συνδυασμό με την εφαρμογή των ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων (ΜΟΠ), δίνεται η δυνατότητα στην Ελληνική Οικονομία να προσαρμοστεί στις συνθήκες ανταγωνισμού της Κοινότητας των Δώδεκα.

Όπως είναι γνωστό το 1986 είναι ο πρώτος χρόνος εφαρμογής των ΜΟΠ. Το Συμβούλιο, κατά την β' ανάγνωση του Κοινοτικού Προϋπολογισμού ενέκρινε συνολικά 17,4 δισ.δρχ. για την χρηματοδότησή τους. Από το ποσό αυτό τα 8,7 δισ.δρχ. θα αντιστοιχούν στην Ελλάδα. Σημειώνεται ότι το ποσό αυτό είχε προταθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αποτελεί το μέγιστο των επιδιώξεων της Ελληνικής πλευράς για την χρηματοδότηση των ΜΟΠ το 1986.

Όπως είναι γνωστό, οι δύο κλάδοι του Κοινοτικού Προϋπολογισμού, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, δεν συμφώνησαν για τον Προϋπολογισμό του 1986. Συγκεκριμένα το Κοινοβούλιο στην β' ανάγνωση ψήφισε τον Προϋπολογισμό με πρόσθετες πιστώσεις ύψους 569 εκατ. Ε.Ν.Μ. επιπλέον των πιστώσεων που είχε εγκρίνει το Συμβούλιο. Έτσι το Συμβούλιο έκρινε κατά πλειοψηφία, ότι ο Προϋπολογισμός του 1986 είναι παράνομος και προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Η απόφαση του Δικαστηρίου αναμένεται τον Ιούλιο του 1987.

Όμως πρέπει να τονιστεί ότι οποιαδήποτε εξέλιξη στην διαμάχη μεταξύ των δύο κλάδων του Κοινοτικού Προϋπολογισμού δεν θα θίξει τα Ελληνικά συμφέροντα, αφού όλες οι πιστώσεις ελληνικού ενδιαφέροντος περιλαμβάνονται στον Προϋπολογισμό που έχει εγκρίνει και το Συμβούλιο.